

1.

Kiakasztotta a fém csapóajtót, feltolta — arcába vágott a sziporkázó napfény. Visszaengedte a lemezt, csak az üvegcserepeken szűrődött be világosság, ráesett a nyersszínű tetőlecekre, az új bádogszegélyekre és a padlást térdmagasságig borító törmelékre. Ömlött róla a verejték, pedig még csak a kéményhez támasztotta a lapátot, a gereblyét és a seprűt. Két hete áll a szemétreteg — egy-negyede az övé. Össze kellene rakni a cserepeket, a léceket, a bádogot — egynegyedét? Aztán kitakarítani és lehordani a sok mázsa törmelékét — egynegyedét?

A gereblye nyelével négy egyenlő téglalapra osztotta a padlást. A legtávolabbi sarokban, a tűzfal mellett kezdett takarítani. Porfelhő burkolta be, verejtékes, meztelen felsőtestére tapadt a homok. Megállt: a szája elé kellene kötnie valamit. Lentről. Otthonról; Emmitől. Már Parádfürdőn lennének, azért vette ki a pénzeket, hogy elutazzanak. Szerdán összevesztek, ő elhamarkodottan odavágta: ilyen hangulatban itthon is ölhetik egymást — és Emmi a szaván fogta. A férfibosszú meg mindig ugyanaz: mocskosba mászni, leizzadni — piszkos munkával vagy a sarki kocsmában. Ő ezt választotta. Ha meg szájvédőt — zablát — kér, az asszony elhúzná a száját: de sajnálod magad.

Megmarkolta a lapátot, tovább túrta a vastag hulladékéreteget, újra vastag porfelhőbe burkolózott, krárogott és golyókat köpött: lepördültek a malterdarabokon. Két négyzetméternyi hely felszabadult a tűzfal mellett — oda hordaná az ép cserepeket. A betűző napsugarak kirajzolták a porgomolyagokat, kiléphetett belőlük, levegőt szívhatott réseikben. Megállt, szétnézett; mégis újra feltolta a csapóajtót — a beáramló, ritkább hőség megkeverte a port. Végignézett a csataterén: hová rakja a léceket, a félig rozsdás bádoglemezeket, a törött cserepet, a használt kúpcserepeket? És hogyan hordja a törmelék között? Sötét, porral elegy csíkot húzott a verejték nadrágja korcán. Eltelt egy óra és még jóformán semmit sem végzett. Felderengett benne a következő három nap verejtéke: eltűnnének derekáról a zsírgyűrűk. Kiszáradt a szája, mindenhová tapadt a nyelve. Sör hűl a hűtőszekrényben. Már kopogott is lefelé a meredek lépcsőn, de nem a sörre gondolt.

Csendesen lépett be a lakásba, a konyhába igyekezett, bár minden érzéke a szobák felé vonzotta. Hirtelen kinyílt a fürdőszoba ajtaja. Megrezzent — Emmi nézett ki feltűpírozott hajjal, kifestve, félig kihúzott szemöldökkel.

— Te vagy?

— Hova készülsz?

— Csemegébe, zöldségeshez, háztartásiba, meg szétnézek és sétálok egy kicsit.

— Két óra?

— Negyven!

Megrántotta a vállát, pedig nem vállrángathatnékja volt, mindegy féltően égett odabenn. Behúzta maga után a konyhaajtót. Nagyot csattant, pedig nem akarta. Pálinkát kéne inni — nézte a sörösüveget, felrémett benne a jótékony, derűs köd — pálinkát, aztán szétverni a lakást, vagy megszorítani Emmi, hogy ordítson, hogy magához térjen — átölelné, elfelejtenék a sok hülye veszekedést és olyan békésen élnének, mint ahogy szeretik egymást.

Kivette a sörösüveget, felnyitotta, meghúzta és kifelé indult.

— Leszopod magad? Azt hiszed, büntetsz vele?

Felforrt a vére, megszedült. Nem, nem szabad, elég közel van a gyomorfekélyhez, legalább a meggyenét kivárná vele. Véeres szemmel odaszólt:

— Ez ma az első korty.

Most három hete ivott néhányszor, de csak mert a tömény megkönnyíti, hogy ne válaszoljon.

Háttal állt az ajtónak, várt, egy jó szót, várt, de csak a sminkszerek zörögtek. Óvatosan betette az ajtót, és felment a padlásra a sörrel. Emmi is keserű, visszautasították az útlevelkérelműket, nem vághatnak neki Európának. Igaz, ez közelebb viszi őket a kocsizhoz, nemsokára meglesz a tragacs, kedvük szerint bejárhatják az országot.

Jól meghúzta az üveget, feloldódott a nyelve. Nekilátott utakat vágni a törmelékterembe. Eleinte még kétoldalra takarította, aztán már csak egyfelé, hiszen valahol össze kell gyűjteni, és miért nehezítse meg a többiek dolgát. Legjobb lesz az utcai front fölött felhalmozni a hulladékot, ott a tartófal, amúgy is sérülékeny ez a két-szintes, kétszer kétfelé osztott néhai villa. Érezte, hogy hónaljából ömlik a verejték: a sok veszekedés, keserűség okozta feszültség rossz szagú leve.

Elkészültek az utak, megállt, levegőért kapkodott. Kiitta a maradék langyos sört, megint föloldódott a nyelve, köhögött és neki-látott összegyűjteni a cserepeket. Húsznál inogni kezdtek a halmok, egyre többet alapozott meg. Nem jutott hely a használt kúpcserepeknek. Úgyis mindent a tűzfal mellé kell pakolni: végigtakarította a szélső sávot, és tovább gyűjtötte a cserepeket. Sötét foltok ütözköztek ki öreg nadrágja combján, térdén, érezte, ahogy cipőjében átnedvesedik a zoknijai. Már nem nézte az órát: gereblyével rángatta egyre magasabb kupacba a szemetet, a jobboldali sarokba gyűjtötte a bádoghulladékot. Érezte, hogy éledeznek elhanyagolt izmai az irodai haj mentőve alatt.

Négy órája dolgozott, verejtéke elvesztette rossz szagát. Minden felhasználható anyag szép rendben sorakozott a tűzfal mentén, négy-öt ösvény kanyargott a padláson. Elvégezte a munka egynegyedét. De ki ismeri el? Cseh Béla, a lumpenideológus ordibálni kezdene, hogy az egész padlás tele van szeméttel, azt a pár cserepet ő is kikapkodta volna. Moray csak csapatban hajlandó dolgozni. Gábor az egyetlen, akinek nem bűdös a munka, az meg összeveszne a másik kettővel, és elmenne sörözni.

Kibámult a narancsvörösbe hajló, alkonyi ragyogásba. Vajon mit csinál Emmi? Olvas, tévét néz, lemezeket hallgat?

Fogta a sörösüveget és lement. Várt egy kicsit az előszobában, hátha rányit valamerről. Belépett a konyhába, mohón kiszívta egy üveg sör felét. Istenem, milyen szép volt eddig a házasságuk. Veszekedtek ugyan, de az természetes. Három hete mintha elromlott volna valami. Hol lehet Emmi? Köhögött, orrot fújta, de semmi jel nem érkezett, erre benyitott a lakásba. Rémülten végigkutatatta a helyiségeket — Emmi nem jött haza. Újra a konyhába ment, meghúzta a cseresznyés üveget, kiitta a sört, és fejbecsapva felmászott a padlásra.

Savanyú képpel szemlélte a zűrzavart: semminek tűnt a munkája. Hol lehet a felesége? Elment az örök-igazságtevőkhöz, Irikéhez, Marikához, Elvikéhez panaszkodni? Hogy újra idézhesse őket ellene? Vagy az öreg házibarád, Kálmán oszt tanácsokat imádott Emmikéjének, akiért hiába epedezik? Egymás ellen hergelik őket. Őket? Emmi, hisz' az ő barátait már rég elmarta mellőle. Nem is baj, hiszen azok mind mellette foglalnának állást, és talán felheccelnék a felesége ellen. Biztos, hogy szereti Emmi, ahogy ő, bizonyítja két gyönyörű évük — ha meg külső támaszra van szüksége ellene, hát legyen, csak mellette legyen.

Nyögve lapátolt, tolt a maltert és a cseréphegyeket. Maradék-talanul megérkezett agyába a pálinka és a sör, még egy kis jókedve is támadt, míg derekánál derekasan vetélkedett a szárító hőség és a lecsurgó verejték. Elmosolyodott: milyen buták a nők; képesek kisminkelni magukat egy barátnői látogatás kedvéért. Mintha becsaphatnák az ugyanúgy sminkelőket. Ez csak a férfiaknál jön be.

Lassan sötétedett. Ugyanolyan lassan, sok verejték árán tisztult a padlás egy-negyede. A seprűért nyúlt, mikor eszébe jutott egy régi óvás: Ne hordd le az apraját, az szigetel és melegít. Nem emlékezett, ki mondta, de igaza lehet: nagyon hideg télen a lakásuk, hátha. Így aztán csak gereblyével egyengette el a téglalapot.

Elégedetten körülnézett, piszkos ujjával lecsapta homlokáról a verejtékét. Űristen, fél hét. Ledobta a gereblyét és eleugrált a lépcsőn. Majdnem elütötte a feleségét az ajtó előtt.

— Hol voltál?

— Dolgomon. Hogy nézel ki?!

— Dolgoztam.

— Vedd le a cipődöt!

Furcsán nézett rá Emmi. Bement a fürdőszobába, a tükörbe nézett és elnevette magát.

Mikor égő tenyérrel, kemény izületekkel, tisztán mejelent, az asszony egy ismeretlen dallamot dúdolt a konyhában, és egész vacsora alatt nem szólt hozzá.

Ahogy körülnézett, hiábavalónak érezte a tegnapi munkáját: vastagon borította a törmelék a padlás háromnegyed részét, s tisztába tett egynegyed és az ösvények még jobban kiemelték a rendetlenséget. Alig vígasztalta a magasan felrakott cserép. A bádogot sohasem rendezheti el: különbözőképpen hajlított, félig fényes, félig rozsdás, kusza halom. Fél hét. Aludt az egész ház, csak neki nem megy. Aludt Emmi is nyitott szájjal: finom, tejfehér, sápadt a bőre, keskeny, kissé fitos orra alatt kinyílt duzzadó ajka, szuszogva szedte a levegőt, fehéresszőke haja csapzottan szétterült a párnán. Lopva nézte, nehogy felébredjen a tekiñtetétől. Bekészítette neki a kávé, megitta a magáét, és felhozott egy üveg sört. Vajon mennyire hallatszik le a lapátolás? Emminek mindegy, kitűnő alvó. Egy cédulát állított az éjjeliszekrényre, rajta nagy betűkkel: A PADLÁSON VAGYOK, ALUDJ TOVÁBB. KICSIKÉM. Előbb-utóbb átnyúl hozzá álmában, felriad tapogató kezének jelzésére, meglátja az üzenetet — most talán elhúzza a száját — és tovább szuszog.

Feltolta a csapóajtót, arcába vágott, megfájdította a szemét az éles napfény. Most kintről jött a meleg, még nem főtt fel a padlás. Össze kell szedni a korhadt tetőléceket, de ahhoz ki kell pucolnia az utcafront másik felét is. Ugyan, miért ne? Ha olvas, ideges, „rossz” verejték csorog róla, Emmi megérzi, és folytatják a megromlott heteket. Így legalább a jól végzett munka, az eltávozott feszültség örömevel megy le. Gyerünk.

A kert felőli negyedbe halmozta fel a maltert, törött téglát és cserepet — ugyan hova teszik, hiszen tíz kuka megtelne vele. Ha Cseh, a demagóg hajlandó bepiszkítani a Trabant csomagtartóját, kihordhatnák egy személerakó helyre. Tíz forduló — vállalja-e?

Beborította a nehéz, karcoló porréteg. Orráról ütemesen csöpögött a verejték, még a kénes szag, végigfolyt a felsőtestén, kellemsen hűtötte, elefántbőrszerű piszokréteget ragasztott rá. Időnként dühösen a tűzfalhoz vitt egy-egy kiásott, ép cserepet, a megtisztított részre cipelt egy féligtelt homokos vagy meszes zsákot. Még alig sajtoltak merev tagjai, nagyobb tempót diktált, hogy ne lépje meg az izomláz: ma végeznie kell az egészszel. Egészszel? Igen. Egészségesen kifárad, valamiképpen nyugalmat szerez, talán megszakíthatja a lenti fülledt hangulatot. Karja megszokta a tolást, emelést, lökést, lassan elzsibbadt, elveszett körülötte az idő, csak a munka ritmusa maradt meg a sűrű, harapnivaló porban.

Egyre forróbb a padlás, mint a hűvös olaj, hűti a „jó” verejték; lassan tisztul a második negyed. Mégis vigyáz, hogy az osztóvonalak mentén dolgozzon; vígasztalja, hogy egy téglalap gyorsabban tisztul, mint az egész padlás.

Elkészült, lecsapta homlokáról, orráról a csiklandozó izzadságot, órájára nézett: kilenc múlt. Nyújtózott, ropogtatta a tagjait. A sarokba állított sörösüvegért nyúlt, szájába engedte a szénsavat vesztett lötyöt, öblögetett, köpködött, aztán mégis lehúzta a maradékot. Leült, farzsebéből előkotort egy szétlapult cigarettát és rágyújtott. Rádióböngésre kapta fel a fejét, letről jött. Emmi? Lehetetlen, ő még alszik, ameddig bír. Csak fel ne ébressze ez a barom. Belesajdult alvó felesége képe: égő tenyerén érezte hamvas, fehér bőrét, formás, nehéz melleit, karcsú derekát, kerek csípejét, orrába szállt bársonyos bőre illata lehúnyta a szemét: egy hete nem érintette az esztelen veszekedés miatt. Ez nem múlhat el, benne nem múlt el semmi — akkor miért dacol? —, annak ellenére sem, hogy most már tudja: nem olyan nőt vett el, amilyenről álmodott, hogy sokszor megkísérli bezárni fülét a barátnők végeérhetetlen, korlátolt, unalmas fecsegésekor, a telefonálások közben, hogy halálra dühíti, ha felesége lépten-nyomon kiforgatja a szavát, ellene bizonykodik, örökigaz példákat alkalmaz ellene a legtávolibb esetekben a legképtelenebb logikai bakugrásokkal, és minden módon tudára adja, hogy sokkal különbnek tartja magát — és őt mindenki — őnála. Néha kirobban, fejéhez vágja a véleményét, s akkor végtelen bosszúhadjáratok következnek, szégyelli magát — de hiszen elvette bolond-szerelmesen, máig is szerelmesen, és ugyan mit várt, mit vár, ha ma is szereti, mit várhat többet máig is égő, féltő szerelemlenél?

Kinyitotta a szemét: rendetlen, féligkész padlás, száraz cigarettafüst a torkán. Vajon miért van az, hogy a férj lesunyja a fejét, szégyenkezve hallgat, ha felbukkan egy korábbi nője, a nők meg állandóan dicsekednek, mesélik a saját ügyeiket? Bizonygatják, hogy

nekik ezer is akad? Így akarják tovább tiporni a férj módszeresen megingatott önbizalmát? Rátaposott a csikkre, megint szép feleségére gondolt, végignézett közepesre sikerült testén, nadrágjába bűvő huszárlábain, a verejtékező úszóövön a dereka körül, megmarkolta a lapátot a harmadik negyednél, hogy legalább a kappanháját veszítse el, azzal javítson vesztes helyzetén.

Tizenkettőkor már bőgött a gyomra, jólesően zsibbant a teste: legereblyézve, tiszta a padlás háromnegyede. Délutánra marad a törmelékhegy, sorba rakná a léceket és deszkákat, megtölti a papírszákot és dobozokat a hulladékkal, és még egyszer átgerblyézi a padlást. A tiszta padlást. Néhány megbarnult lécebe belenyomta a körmét; nem mind korhadt. Ha leszállítja és felfűrészezi, megvan két egész téli gyújtós, a jobbakat meg felhasználhatja barkácsoláshoz. Joga lett hozzá. Újra felbőgött a gyomra: vajon mit főzött Emmi?

Lekocogott a lépcsőn, be a lakásba. Behajolt a kád fölé, langyos zuhannyal lemosta a felsőtestét, nézte, ahogy a lefolyóban eltűnik a sűrű, fekete lé.

Bement a szobába. — Emmi a heverőn olvasott. Felnézett, aztán vissza a könyvbe. Nyelt egyet, odalépett hozzá, megsimogatta a haját, az asszony félrerándult:

— Mostál kezét?

Szótlanul tartotta tiszta tenyerét.

— Azért.

— Főztél valamit?

— Mondtad?

— Nem mondtam.

— Van kinn tej, disznósajt meg májkrém, én is azt ettem.

Kiment a konyhába, evett, elnézte a fehér falat, a szürke, barna szegélyes konyhabútort, nem nézett ki az ablakon, az csak a délutáni hőségre emlékeztetné. Levágott egy szelet sajtot, bort töltött magának.

Benyitott az asszony:

— Holnap megint itthon rohadunk?

— Szeretném befejezni.

— Te vagy a ház baleskeje.

A munka nyugalma segített, megvonta a vállát.

— Szóval, holnap főznöm kell(Ebben az örült hőségben, itthon Mert nincs kedved kirándulni, ahogy megígérted!

— Csak énmiattam?

— Ki más miatt?!

Kiitta a bort.

— Elmegyek a sarki fodrászatba, és veszek valami kaját is.

Nem válaszolt. Az asszony kipenderült az ajtón, míg ő a cigarettáját szívta a második pohár mellett, a fürdőszobában sminkelt, és megint azt az ismeretlen dalt dúdolta.

Hatkor elkészült a padlással, lehordta a léceket az udvarra. Emmi még nem volt otthon. Jólesően fáradt volt, s csak pillanatra markolt a szívébe, hogy ugyan hol lehet a felesége. Lezuhanyozott, kiült a konyhába és várt.

Fél hétkor kipirultan betoppant Emmi, meglepődött, hogy ott találja:

— Mit bámulsz?! Nem gondolod, hogy itthon rohadok, mert te mocskokban akarsz hemperegni? Miért dohányzol, mikor megtiltotta az orvos?

A hűtőszekrénybe dugott két mirelit-dobozt, a fürdőszobába ment, levetkőzött, zuhanyozott, frissen, medvesen, hamvasan bement a szobába, és halkán énekelni kezdte ugyanazt a dalt:

— Ó la paloma blanca, i am just a bird in the sky. Ó la paloma blanca...

Lassan utánament, megállt a fotel mögött, felesége vállára tette a kezét:

— Hol tanultad ezt, kicsi?

Az asszony felpattant, dühösen nézett rá:

— Miért? Nem tetszik?

Nem. Erre nem mondhat semmit, ez elvágja a beszélgetést. Bárhogy megnyugtatta a munka, így mégsem bírja folytatni. Levett egy kötetet a könyvfalról, és átment a másik szobába. Ledőlt a heverőre, kinyitotta a könyvet, de csak bámulta a megbarnult parikkattát.

3.

Mereven mozgott minden tagja, de örült, mert feléledt izmai merevítették, feszítették. Hasizmai fölött lazán rázkódott vékonyodó kappanhája. Egy hét és nyomtalanul eltűnik. Rendet csinál a zsúfolt, műhelynek berendezett garázsban, kitakarítja, átrendezi a pincerészt, újrafesti a vécét és a spájzot. Tíz évet leírhat a testéről. Semmi sincs még veszve. Emmivel sem — ugyan, hogy is lehetne. Ma reggel már csak azért zsörtölődött, hogy gyalázatosan dolgoznak a sarki fodrászatban — valóban úgy nézett ki a haja, mintha egy hete rakták volna be. Szombat délután fodrász? Miért ne?

Meghúzta a félig üres üveget, és tovább fűrészelt a közös bakon — évtizedekkel ezelőtt hagyta itt a kapitalista háztulajdonos. Körülbelül négyszáz „folyóméter” — miért „folyó”? — léceket hordott le és jó ölnyi alig sérült bádogot.

Már kibújt a nap a ház gerince mögül, fél tíz lehet. Már egészséges, „jó” verejtéket fogott fel a nadrágja korca. Süt a nap, fűrészel, minden rendbe jön. Megpróbált két léceket egymásra fektetni a bakon, aztán kikísérletezte, hogy jobb, ha egymás mellé fekteti, úgy nem rántja le minduntalan a felsőt a fűrész. Kegyetlenül égett a keze: egy vérhólyag és három vízhólyag éktelenkedett a jobb tenyerén.

Hallgatott a ház, ha valamelyik lakótárs kikukkantott az ablakon, gyorsan visszakapta a fejét, nem vett tudomást a takarításról, fűrészelésről. Vajon keresik-e rajta a léceket? Elzsibbadt a háta, nyújtózott, ropogtak a csontjai: kivette a csenevész bokor alól a borosüveget, meghúzta, még hűvös volt. Telepakolta a nagy, fonott kosarat, oldalt léceket szúrt bele, megpúpozta és letipegett vele a pincébe. Háromszor fordult, végül bevitt négy alig barnult, használható szálát a garázsba — kipróbálta, egy-két millimétert lecsiszolt, és elötünt a világos, egészséges fenyőszin.

Újra ráhajolt a bakra, fűrészelt. Megpróbálta hármásával, de támasz híján mindig elcsúszott a harmadik — maradt a kettős rendnél.

Gyorsan felszivódott benne a bor. Jó kedve támadt, akár énekelne is, ha nem nyílna két lesekedő ablakos az elhanyagolt, közös kertre. Vajon mit csinál Emmi? Ebédet főz? Milyen a hangulata? Hátha felderíti a munka. Sokszor a fejéhez vágta már, hogy a főzés semmi, robot, nincs látszatja, semmi nem kerekedik belőle. A lécekből sem kerekedik. Meleg lesz télen a lakásuk, boldogan marad itthon a hosszú esteken, elücsörög a rajzasztalnál, ha pénzes munkája akad; fel-felnéz Emmire, az odalép hozzá, nagyon rövid kis frottirköpenyében, megpuszítja, nyafog egy kicsit, hogy mikor törődik végre vele, ő gyorsabbra fogja a tempót, siet, hogy közelebb kerüljön a munka végéhez, Emmihez.

Azonos mozdulatokkal fűrészelt, két-két darab lehullott, tovább tolt a léceket, nagyot lélegzett, megrántotta a fűrész, míg rést fogott, míg elfogyott a két léce, újakat emelt fel és nőtt lenn a három. Néha belenyomta körmét a fába, s ha nem engedett, félrerakta a használhatók közé. Jólesett a tiszta padlásra gondolni, bárhogy is cserbenhagyták a lakótársak. Nagyon jókor jött a munka; és jobb, mint a tervezett kirándulás — csupa derű odabenn, nincs

az a sértettség, ami eltántoríthatja Emmi től. Lehet, hogy ő hibázott, hiszen ismeri az asszony sérülékenységét: daccal válaszol minden kétes hangsúlyra. Őt meg elgyötörte a csúcsszezon az intézetben, a sok túlóra, különmunka, sokkal több megértéssel kezelhette volna Emmi uralmát, s bárhogy nem kap most szabadságot, nem kellett volna ingerülten elhárítani Emmi mozi-, strand- és sétajavaslatait. Nem baj, ez a hétvége már elveszett, de akár ma este — igen, már ma este elviszi, hiszen mire is a pénz, ha nem a kettőjük boldogságára. Újabb kosarakra való tüzelő gyűlt össze a lábánál, pakolt és cipelt. Amint megtisztult a bak környéke, méret szerint elrendezte a léceket, a jobbakat a garázsba vitte. Meghúzta az üveget, már langyos volt a Mézesfehér — kinevetik érte, de hát nem borivó —, és alig maradt valami az alján. Odafenn sincs több. Kellene. Érezte, hogy egész délután fröccsöt kíván majd; hígakat, csak éppen megsavanyítani az unalmas szodavizet. Nyitva van a sarki talponálló.

Nagyobb sebességre váltott, de, hogy figyelte a tempót, lassúbbnak tűnt. Végre mégis térdéig ért a fáradt fenyőszagú halom, kosárba rakta és lecipelte a pincébe. Most kellene borért menni. A vége előtt? Nem. Nekilátott; újra elsüllyedt az idő, jólesően égő tagokkal fűrészelt. A nap égette a hátát, csak a mellén, árnyékban csorgott róla a fűrészpor szagú verejték. Kezébe tajadt a fűrész, újabb vízhólyag pukkadt fel a tenyerén. Csak pár percig érezte a csípést, aztán megint elringatta a mozgás. Elért az utolsó lécekehez, nagyot sóhajtott, lehordta a teli kosarakat. Mellmagasságig, szép rendben álltak a fal mellett a lécek, mellettük a tavaly akác-tönkök és pár mázsa brikket. Kész. Mosolyogva felment a lépcsőn, helyére húzta a bakot, összeseperte a fűrészport, bezárta a garázsba a sóprút és a fűrész.

Senki nem fogadta az előszobában. Hogyan? Persze, hiszen mirelített vett Emmi. Lezuhanyozott, a szappan belemart a felszakadt hólyagokba, nehezen hajlott a dereka, de füttyörészett a tuss alatt. Kikeféléte a haját — este fejmosás —, jószagúan belépett a szobába. Felesége a tévé előtt ült, nem nézett fel. Odament hozzá, lehajolt, megsimogatta, a hajába csókolt.

— Kész vagyok.

— Szerencse.

Lehervadt róla a mosoly. Persze, únja magát.

— Elszaladok a sarokra egy üveg borért, Tedd fel a kaját, kicsi, aztán oda megyünk, azt csináljuk, amit akarsz.

— A harmadik nap estéjén. Aranyos vagy.

— Ne veszekedjünk, Emmi. Megfőzöd az ebédet?

— Majd ha vége a filmnek.

Újra lehajolt, megpuszította az arcát, kiment, szandált húzott, elindult a sarokra, az üzletsorhoz.

Vett egy üveg rizlinget és egy Mecsekit — azt szereti Emmi. Bal kezébe fogta az üvegek nyakát, jókedvűen lóbálta. Elhaladt a fodrászat előtt. Itt fuserálták el szegényke haját, gondolta. A bejáratnál nagy tábla függött, sorban egymás alatt napok és számok: legalul: szombat: 7—12-ig. Nem figyelt a táblára, a napba hunyorgott és remélte, hogy Emmi örül majd a Mecsekinek, vége a rossz heteiknek és megint sokat nevetnek, mint eddig.

HANN FERENC

Kísérlet a „Becsületes eklektika” című értekezés gondolati alapvetésére

ezt a randevút beszéljük meg:

találkozunk Gordiuszban

módszeresen tört ion

dór

oszlopok

rogyott állványzatai alatt

(az író művészettörténeti ismeretei szándékoltan hiányosak)

s egy gyermekvarjú jura-kori teteme fölött

(az író szándékoltan rosszul korszakol)

elmondjuk az „Elárvult telefonfülkék panasza” című misszálé ránk illő részleteit

laza bánatban

bazaltömlés-szerű fohászt koccantva

silány korunk*

nefrit kötszögéhez

* = körünk

A fennsík*

Egy sportkocsi kaparta bögve a meredélyt. Kerekei oldalra, hátra szórták a kötörmelékét, néha előrelendült, de mindig újra vissza-csúszott.

Végül befarolt egy sziklafal alá, ahová nem tűzött a napfény. Frissen vásalt hegymászóruhába öltözött férfi szállt ki, elővett egy jókora hátizsákot, pakolászni kezdett.

A fennsík lábánál megtorlódnak a lankák és a dombok, a ligetek leszorultak a sziklákról, egy-egy csenevész sarj kapaszkodott a hasadékokban. Parcellázott földek, gyártelepek kéményei szürkelltek messze a síkságon, a fémfelületekről idecsillant a napfény. A férfi befejezte a pakolást, lezárta a csomagtartót, vállára akasztott egy rövid csövű puskát, és elindult. Ahol korábban csődöt mondott a kocsija, megállt, a puskát a másik vállára vette. Megfordult, visszament az autóhoz, az ülésre dobta a fegyvert, előkotort egy revolvert, a hátizsák zsebébe dugta, aztán beállította a riasztóberendezést, és eltűnt a sziklavágtatban.

Egy vízmósából bukkant elő, homlokáról dőlt a verejték; pókháló, gallyak tapadtak a ruhájára, hajába. Hátratekintett a kanyargó, nyirkos árokba, ahol lába alatt minduntalan megcsúszott a rohadó avarhordalék, föléhajoltak az éger-, gledicsia- és mogyoróvesszők, ráhullatták szemetüket. Lassan alábbhagyott zihálása, pár métert mászott még, aztán leült egy kölepény peremére. Szembe tűzött a nap — olyan párás ragyogással, ahogy csak ősszel tud ragyogni; csillogott a fű, a sárgásbarna hegyoldal, a kövek, de leginkább a levegő. Órájára tekintett, kigombolta lemeberdzsekét, aztán rágyújtott egy hosszú filteres cigarettára.

Szanaszét szórt sziklatömbök, száradó fű között vezetett az útja, oldalazva haladt — így többet látott a körkörös enyúló hegyoldalból.

Remegett a lába, mikor az utolsó meredélyhez ért. Szemével, kezével kutatva mászott fölfelé, gyakran meg kellett állnia, hogy kifújja magát.

Az utolsó perem fölé emelte a fejét, felhúzódkodott. Hason feke szagolta a füvet. Rézsútosan vágott már a fény, még fehérebb, még vakítóbb lett a ragyogás.

Szinte végtelenbe nyúlt a fennsík: kisebb dombok, sziklacsoportok törték meg, messzebb emelkedett egy terasznyit; nagyon távol, mint egy felhőlánc, bércek szegélyezték.

Visszatekintett a meredek karéjról — odalenn már alkonyodott. Újra elővett egy cigarettát, letelepedett, bal kezével borzolgatta a növényeket. Bakancsai között két hangya fuldoklott egy szurokszegfűszár lila ragacsgyűrűiben; reménytelenül hullámozott, görcsölt a testük — menthetetlenül odaragadtak. Törpésásbokr meredt föl a fűből, tövében jókora póktetem. Keze undorodva elkerülte. Hátra nyúlt; helyén volt a fegyver. Kivette, és a zsebébe dugta. A csikket belenyomta a pók maradványaiba, lábával morzsolta szét. Felállt, széttekintett, aztán nekivágott a fennsíknak. Óvatosan szemmel tartotta ugyan a füvet a kígyók miatt, de tekintete minduntalan elkalandozott a facsoportok, sziklák felé. Megfakult színek uralták a vidéket: halványárgák, halványzöldek, sárgult fehérek. Rálett egy régi ösvényre, alig látszott, lassan benőtte a gyér fű, a füvet meg az ősz tizedelte.

Egy sziklacsoport mögül kibukkanva megállt: beesett arcú férfi ült a földön, düledező vályoghajlék előtt.

Önkéntelenül a zsebéhez nyúlt.

A férfi oldalazva az ajtóhoz hátrált:

— Jó estét.

— Jó estét.

Méregették egymást. Végül a beesett arcú szófalt meg:

— Kicsoda maga?

— Maga kicsoda?!

— Govor vagyok.

A férfi lejjebb csúsztatta kezét, de biztonságos távolságba a zsebéhez.

— Én meg Arpa vagyok, Almo atyához jövök.

Sóvár mosoly jelent meg Govor arcán:

— Végre valaki lentről! Három éve ülök az ösvény mellett! Üljön le, üljön le! Fáradjon be hozzám; itt ugyan csak rozzant dikóra ülhet, mincs fotel, bizony, hiányzik néha a kényelem, az alapvető igények... Jöjjön, jöjjön!

— Köszönöm, inkább kinn maradnék.

Levette hátizsákját, nyújtózott.

— Gyalog jött?

— A hegylábig kocsiival. Ezeket a vízmósásokat csak holdjármű bírná. Lenn hagytam a kocsit. Mondja, ugye, itt nem lopnak?

— Ki?

— Azt kérdelem éppen.

— Nincs, aki lopna. Hat éve maga az első, aki feljött az emelkedőn. Mióta várom!

— Hat éve ki jött?

— Én.

— Egyedül?

— De hisz' maguk mind, végérvényesen...

— Én egyedül harcolok! Én mindenütt, mindig az igazságot akartam! Az igazságért egyedül kell maradni!

— Más nem jött vissza?

— Senki, csak én! Meg maga. Maga mért jött?

— Látogatóba. Egyetlenegy se jött vissza a fiatalok közül?!

Az ember megrázta a fejét. Arpa maga elé bámult:

— Nem értem.

— De én értem. Mire jutottak odalenn?! Hogy megy ott az élet?

— Hogy menne? Fejlődünk.

— Merre?!

— Hogyhogy merre? Előre.

— De elfelejtették az öregeket! Mindent elfelejtettek!

— Nem... Azaz talán. Nem tudom. Én nem felejtettem el atyáikat, de a többiek meg a gyerekek talán azt se tudják, kicsodák.

— Na, ez az! Ez az! És nem foglalkoznak a gyökereikkel!

— Valóban... valóban nem. Egészen mással foglalkozunk. Erre nem is gondoltam eddig... Alighanem sok mindenre kellett volna gondolni...

— De maguk nem! Csakhogy nekem, nekem terveim vannak! Én nem adom fel!

— Nem adja fel...

— Figyeljen ide, jól figyeljen!

— Hallgatom.

Govor alacsony volt, széles vállú, lapos mellű. Hátracsapta hosszú, szürkülő, zsiros haját, két oldalt hullámot vetettek a tincsek, néhány a fülére hullott. Széles arcával, állkapcsával négyszögletűvé vált a feje. Számtalan barázdába gyűrődött arcán a hús, a szemöldöke bozontos volt, húsos az orra, az ajkai; álla — gödröcskével hasítva — előreduzzadt. Sötét bőrét szürke borosta fedte. Koppott, szürke zakójában előre-hátra rángott a feje, mohón düledek a szeméi, miközben beszélt.

— ... egy szó mint száz: bedolgozók lesznek.

— Kicsodák? — rezzent fel Arpa.

— Nem figyel! Ugye, nem figyel! Ezért küzdök itt egyedül a megsemmisüléssel, ezért vállalom éveken át az önkéntes száműzetést, és akkor maga nem figyel!

— Bocsásson meg. Elismételné?

— Az a lényeg, hogy le kell vinni az öregeket, vagy ipart telepíteni ide! Képtelenség így, kettészakadva élni! Kettészakad az igazság is! Ott is, itt is javulhatnának, javulnának egymás által!

— El sem tudom képzelni. Ők annyira mások.

— Kik?!

— Atyáék.

— Ha itt maradnak, még „másabbak” lesznek. Mindenkitől elszakítva megdöglenek, mint a beteg állatok!

— Lehet... Éppen ezért arra kérném...

— Ha levisszük őket, egészséges körülmények között élnek, jobban, kényelmesebben! Mindenki érdeke!

— Arra kérném: egy szót se ejtsen arról, amit itt mondtam.

— Le kell vinni őket! Segítsen, ketten többre jutunk!

— Egy szót se szóltam arról: mi megy odalenn! Érti?!

— Kettőnknek már elhinnék! Engem kitaszítottak, azt mondták: félrevezetem őket, azt mondták: maguk rendbe hozták mindent. Maga elmeséli a valóságot! Maga helyreállítja a becsületemet! Nem hisznek nekem! Mi ketten győzelemre visszük az igazságot!

— Egy szót sem szóltam, érti?! Baj lesz, ha nem tartja a száját!

— Nem fog elhallgattatni!

Elgondolkozva nézte, amint Govor tajtékozva dobbantott rövid lábával. Ócska cipőjéből por szállt fel, ahányszor lecsapta a földre.

— Rendben van. Hallgasson egy napig. Holnap este visszajövök, mindent megbeszélünk. Addig hallgatnia kell.

— Holnap estig. De egy perccel se tovább! Egy másodperccel sem! Kényszeríteni fogom, hogy elmondja az igazat! Hat éve tűrök! Hat éve várok itt, hogy jöjjön valaki! Ezt ember nem veszi el tőlem! Menjen! Eljön az én holnapom, és akkor!...

Arpa felállt, jól megnézte a férfit, aztán elindult a falu felé.

Mikor visszatekintett, Govor görnyedt alakja ráfeszült a ragyogó égre.

Lassan hanyatlott a nap, nem vörösödött meg, mint lenn a síkföldön; alig váltotta színét, míg érintette a fennsík karimáját; utoljára sugárzott, aztán tiszta kék alkony terült a vidékre. Elgondolkozva poroszkált. A közelben felugatótt egy kutya — összereszt.

Pár száz méterrel előtte álltak a falu első házai.

Egy fának vetette a vállát, hallgatott sokáig.

Mikor ellódult a fától, már sötétedett. Észrevette, hogy emberek állnak a szélső házak kerítésénél — alighanem már korábban figyelmesek lettek rá.

Beért az utca elejére.

Jobbról is, balról is egy-egy ősz üstökű ember, száll egyenesen a kerítés mögött, oldalukon fekete kendős asszonyok.

— Jó estét. Jó estét kívánok — köszönt kétfelé.

Az öregek megbillentették a fejüket, az asszonyok mormoltak valamit.

Tétovázva lépkedett. Az öregeket mozdulatlanul figyelték. Tekintete a következő kiskapura esett: két ősz fő hallgatott ott is. Újra köszönt, újra a bólintások. A jobb oldal felé indult, aztán mégis közepén maradt. Néma, fehér üstökök, fekete kendők minden kapuban. Bizonytalanodó lépteivel lassúda sorjáltak előtte, melléje, mögé. A homály elfodta tekintetüket és az arcuk kifejezését. Mozdulatlanok voltak, mint a kövületek, totemoszlopok egy temetőből — magasabbak; alacsonyabbak; világított a hajuk válluk magasságában, a fekete fejkendők mögött arcok? Közrefogták. Talpával tapogatta a következő lépést — végül megállt. Kapkodta a fejét. Keze a zsebéért kereste.

— Mi van?! — kiáltotta végül. — Mi van!! Köszöntem, nem?!
— Ki maga, idegen? — szólott egy ősz szinte suttogva. — Mi járatban van?

— Én haza jöttem!
— Lehetetlen! — susogta az öreg. — Itt volt honos?
— Almo atyához jöttem. Arpa vagyok! Nem ismernek meg?!
Az öregek rámeredtek, hitetlenül.
— Arpa vagyok, istenemre! Be tudom bizonyítani!
Az öreg kinyitotta a kertkaput, lassú léptekkel odament hozzá, két tenyerébe fogta a vállát:
— Isten hozott nálunk, fiam.

Megfordult, lehajtotta a fejét, és bement a házba. Egymás után kicsapódtak a kiskapuk, puhára kopott szoknyák borzolták az út porát. Körülkapták egy pillanat alatt.

— Arpa! Arpa! Csakhogy itt vagy, fiam! Hogy fog örülni Almo atya, ha meglát! Mennyit emlegetett anyó régente, míg visszavárt! Arpa, hogy megnőttél, micsoda legény vált belőled! — mondogatták, megtapogatták a ruháját, keze után nyúltak.

Néhány férfi is kijött az útra, a csoporttól távolabb megálltak. Az asszonyok utat nyitottak — eléjük járult. Kérges, kemény tenyerekbe fogták a kezét, vállon ölelték, megtapogatták.

— Menj utadra — szólott végül egyikük. — Atya vár, ő szolgálta meg leginkább visszatérned örömet.

Zavart, ütemtelen léptekkel haladt tovább, jobbra kanyarodott, átbaktatott az árok töltésén, száraz léckerítés, megszurkult az időtől, magas tornác öles fala, repedt gerendák, barnára festett ajtó, habtisza, pókhálóra kopott függöny, lámpa fénye mögötte.

Belépett. Két megrökönyödött tekintet és egy apró jajkiáltás:

— Arpa! — röptében félrepördült a néne; s míg a ház ura mellére ölelte a férfit, ő felkarjához szorította az arcát, úgy rázta a boldog zokogás.

— No, jól van, no! — fejtette le róla anyót az öreg. — Hadd szabaduljon a terhétől. Elég lehetett idáig cipekedni. Készíts inkább vacsorát.

— Hát mégis megjöttél, fiam! — mondta, mikor szemben ültek egymással. — Hosszú penitencia volt, mégsem haszontalan. Lám mégis megjöttél.

— Hidd el, atyám, jöttem volna én hamarabb, de odalenn anynyi a tennivaló, sohasem tudjuk, mi történik a következő percben, merre kell futnunk, mit intéznünk. Én tudtam, hogy egyszer visszajövök.

— Valaha számomra se volt kétséges... talán máig sem. Megfárad ám az ember, nem kínozza magát fölösen reménnyel. No, ide itt vagy. Megnőttél, mégemberesedtél, Arpa. Büszkeségére válnál apádnak.

— Nem tudom, hol van.
— Hírt se kaptál felőle?
— Nem.
— Hogyan viselted el lent?
— Jól.
— Nem faggatlak most, elcsigázott az út.

Anyó szalvétát terített elé, óserpenyőben illatos étket rá, középre boroskupát két pohárral. Almo atya töltött, ráemelte pohárát:

— Isten hozott nálunk. Egészségedre.
— Mesélj, míg eszem: mi újság errefelé, hogyan éltek.
— Nem élünk; halunk lassan, fiam. Feltartóztathatatlanul. Napvilágnál nem láttad a falut: ürülnek a házak, gyarapszik a vetetlen föld és az ápolit sirhant. Tegnap Csomor anyót kísértük útjára, ma Bál apó hunyt el, holnap talán én következem. Békével fogadjuk mindnyájan. Újságot kértél... felénk már ez számít annak.

Az öreget nem rogyantotta meg a kor, egyenes maradt a törzse, vállai nem buktak előre. Hófehér, dús haj boltozta homlokát, patyolattiszta arcát; csak tömött, fehér bajsza árulkodott, hogy szörzet is lenne simára borotvált bőrén. Alig esett meg a hús kemény csontjain, éles kék szeme még jobban fiatalította. Fakószürke mel-lény simult fehér ingére, az asztalra könyökölt, egymásba fonta hosszú ujjait.

— ... Ma már csak a kor visz el. Öt-hat éve lemondunk arról, hogy miattatok emésszük el magunkat. Kerültek így is hant alá, belerévültek páran a várakozásba.

— Govor hogy jött ide?
— Nem vall róla. Izgága fickó, úgy vélem: távoznia kellett. Itt lakott velünk egy ideig. Nem nyugodott: keserítette a népet, hogy ti mind belevesztetek a lenti világba, mindötöket felfalt apátok nemzedéke; hogy — ily módon — fölösen vesződünk nevelésetekkel, hiábavaló az életünk. Kértük — lehet, hogy így van —, mégse győztörjén. Akkor rá akart venni, hogy hagyjuk el a fennsíkot, men-

jünk a síkföldre vele. Elektromos taligázni, szemét munkára. Kérleltük egy ideig, de elhagyott minket is a béketérés: elküldtük magunktól. — Holnap, ha újra erődnél leszel, szót ejtünk e lenti világról. Ha tudtunk várni tizennégy esztendeig, elfut ez az éjszaka is. Látod, így játszadozik a sors. Govor is sorsunkra jutott: ő is a várakozásból él. A sors végül mindenkit egybe, aklába terel. Egészségedre, fiam.

Le-lebuktatta Arpa szemháját a tiszta erős bor és az út fáradalma.

— Kész az ágy, Arpa, nyugovóra térhatsz — jelentette anyó. Különös, hideg, halott szag terjengett a szobában, nagysokára aludt el.

Körültekingett, lassan érte utól a történeteket. Fél ötöt mutatott az óra. A szemközti portára látott az ablakból — kucsmás öregember tett-vett az udvaron. Visszabújt a dunna alá, egyenesre igazított a eltörődött tagjait. Hétkor ébredt fel másodszor.

Már rég talpon lehetnek az öregek. Állott víz várta a platon, minden előkészítve a reggelihez. Megmosdott, de mivel nem volt hová kapcsolni a villanyborotvát, Almo atya késével szabdalta össze a képét. Reggeli után az öreg megkérdezte: nincs-e kedve vele tartani a gyümölcsösbe.

Az utcán mosolygó öregek köszöntötték, tudakolták: nem zavarnak-e, ha tisztelétüket teszik délután.

Kiértek a faluból. Szürkére kopott ösvényen vitt az útjuk. A férfi megjártatta tekintetét a mindegyre ismerősebb vidéken.

— Szép, kedves táj ez, bizony — válaszolt gondolataira az öreg. — Emlékszel-e még a gyermekkorodra?

— Kevésre, túl kevésre, atyám. Gondolom, lassan eszembe jut majd.

— Késői, váratlanul szép feladat volt az nekünk.
— Tulajdonképpen miért kerültünk hozzátok?

Almo atya hümmögött, megállt, aztán leült egy kőre. Arpa mellettelepedett.

— Úgy volt az, fiam, hogy komisz híreket hallottunk a síkföldről: miként folyik ott az élet. Sokat tanakodtunk: mitévők legyünk. Végül fiaink, ötezernyi életerős férfi a fennsíkról, elhatározták: lemennék rendbe szedni a dolgokat. Akkortájt úgyis szűk lett a hely errefelé. Nos, amint mondtam, lementek a fiaink. Nem sokkal annak utána titeket, aprók voltatok még, visszaküldtek: a rendtevések igen nagy az ára, nem való gyermekszemnek a látvány. Ránk hagytak. Tudták, kire bíznak.

Az öreg elhallgatott egy percre, botjára helyezte két tenyerét, arra az állat.

— Mellettünk cseperedtek fel, mi neveltük emberségre. Helyesebben, szándékoztunk emberségre nevelni. Tízéves se voltál, amikor először kértek apádek. De mert akkor is szálltak a hírek, követeltük: tizenhatodik évetekig szívjátok itt, ezt a levegőt... Két évvel hamarabb visszavitték, erővel. Még így is hittük, hogy később cselekedtek... Tizennégy esztendeje annak. Azóta várunk. Hír nem jön, madár nem repül. Te jöttél legelőször, bevallom, hízeleg nekem, ha mértékkel is ürítem örömet... Mégsem ez a fontos. Nem sok van hátra nekünk. Iszonyú súlya van a szavadnak.

— Tudom, atyám.
Az öreg felállt, háta meghajlott, vállai előreestek. Szótlanul mentek egymás mellett.

— Ti miért nem jöttetek le soha?
Az öreg megtorpant, felnézett Arpara:
— Nehéz nép a mienk, különösképp mi, öregek. Itt nőttünk fel, itt éltünk, nem hagyjuk szívesen az anyaföldet. Azután meg: senki se hívott. Nézz végig rajtunk: mind úr a saját portáján, a maga ura; méltósággal élnek, parancsot sohase túrtak. Végül meg: ti voltatok a mi késői nagy munkánk, annak utána vének voltunk, akár-hogyan nézzük.

Ajtönyira szűkült az út két szikla között. Arpa előreengedte az öreget. Kőkény, csipkerózsa és farkasalmabokrok borították a domboldalt, a verőfényben drágakövekként virítottak a kék, piros boglyók.

— Különösképpen szép, hosszú ez éven az ősz.
— Igen, odalenn is...
— Miféle járművel jöttél a hegyig?
— Úgy szerettem volna megmutatni nektek! Van egy csadaszép szuper dzsiti sportkocsim!
— Mit jelent az odalenn?
— Vezető beosztásban dolgozom.
— Sokra vitted?
— Igazán sokra.
— Az a kérdés: mit fizettél érte.

Arpa rágyújtott, mélyen leszívta a füstöt, kifújta, szóra nyitotta a száját. Karcsú, szürke test csapott fel a lábuk alatt. Villámgyorsan csattant a nyakára az öreg botja. A fiatalabb óvatosan közelebb lépett, megrúgta a vipera tetemét, s hogy nem mozdult, taposni kezdte. Almo megrökönyödve figyelte.

— Mit művelsz, Arpa?!
A férfi összeresztett, leszállt a dögről.

— Ennyire félték odalenn?
Arpa elvörösödött.

— Mintha a többi is megölnéd, ha egyet péppé taposol.
— Menjünk!

Arpa vigyázva lépdelt, szemmel tartotta a mezőt. Fölvette az első útjába eső husángot, útésre készen tartotta. Mikor másodszor

hőkölt vissza száraz gally előtt, az öreg megjegyezte:

— Fiam, a kigyó nem támad, csak védekezik. Az nem fél anynyira.

— Talán a cipőmet is levessem a kedvükért?!

Az öreg lehajtotta a fejét.

Kiértek a gyümölcsösbe. Jókora kosár alma állt a vert falú kunyhó előtt a padon. Megálltak. Szembe kellett fordulni egymással.

— Bocsásson meg, atyám. Nincsenek rendben az idegeim.

— Jól van. Kóstold meg az almát. Megpihenek kissé; én már lassabban járok. Aztán indulhatunk.

— Csak úgy, mintha itt se lennék.

Ökörnyál úszott a levegőben, csillámló szálai kifeszültek a fák csupasz ágain. Arpa undorodva lemarta arcáról a nyálkát:

— Hát igen, csodálatos ez a vidék.

— És a többiek? — kérdezte az öreg. — Mi van velük?

— Szétszóródtunk. Mindenkinek akad gondja, baja.

— Azért még köszöntitek egymást.

— Persze. Az itteni településeken hogyan folyik az élet?

Épp úgy, mint nálunk a faluban. Az egyetlen irányba. Nem tudom, emlékszel-e Tompo község nevére. Nos, ott esett meg hétnyolc éve, hogy elhíresztelte valamelyikük: jönnek a fiúk. Azaz hogy ti jöttök. Este borhoz ültek az öregek, volt nagy öröm. Másnap, hogy fény derült a tévedésre, néhányan önkézzükkel vetettek véget az életüknek. Sokan követték őket, buzdulva a példán. A maradék meg elhagyta a házát... volt hely bőven minden faluban... De minek mesélem én ezt?

— Ugyan, csak tessék nyugodtan.

Arpa a bottal kapargatta a földet. Hirtelen fölkapta a fejét:

— Azért sokra vittük am odalenn! Egyszer leviszlek föltétlenül, atya! Látnod kell, mire képes az ember!

— Az ember sok mindenre képes.

— Olyan dolgaink vannak: a technika, a kísérletek diadala! Nem győznél ámulni. Annyit mindenestre tanultam ebből az útból, hogy terepjáró kell ide... Feljövök — talán már tavasszal — és leviszlek. Anyóval együtt. Felférnek a kocsira még a csirkék is, ha hiányozna neki.

Az öreg elmosolyodott:

— Kedves vagy, Arpa. Mintha gyerekként látnálak újra.

— Komolyan mondom!

— Mindig szívesen láttunk. Induljunk lassan, már tűzhelyen az ebéd.

Arpa földnek szegte a fejét; nagyokat rúgott az útjába eső kavicsokon — élük apró rovátkákat hagyott cipője bőrén. Szóltanul mentek előre.

Anyó a konyhában sürgölődött. Köszöntötte őket, kérdezte: hogyan készítté a húst.

Arpa bement a szobájába. Egyenként kirakosgatta az ajándékba hozott holmikat: kendőt, ruhaneműt, késeket, hámozó, szeletelő masinákat és sok limlomot. Kivette a zsebrádiót, maga elé tette, nézte elgondolkozva, míg körmére égett a cigarettá. Akkor a ruhájába rejtette a készüléket.

Szólt: lemegy a kertbe, annyi időt töltött ott valaha.

Átbújt a kertet szegélyező akácok között — ott volt a „Kő-hegy” napos szikláinak, nyirkos hasadékaik előtt, ahol végigjártotta a gyermekkorát.

Kibiztosította a revolvért, ha netalán viperába botlana — bár emlékei szerint itt sohasem tanyáztak kigyók. Átgázolt a zsurlókon és páfrányokon, meglelte a hasadékat. Sötétben, titokzatosan hallgatott a rés. Elővette a rádiót, behajította, utánadobta az elemeket. Felmászott a „legmagasabb csúcsra” — negyven méter, ha lehetett.

Különösen éles, tiszta volt a levegő. Füstcsíkok emelkedtek az égnek a bércek irányából.

Kiméltelen csend ülte meg a vidéket.

Hallgatott a falu is, csak erről oldalán füstöltek ebédre a kémények — ide költöztek a megmaradtak a hegyi szél elől.

Kifejezéstelen arcú gyík bökte föl a fejét egy kő mögül, a férfire bámult, aztán elsurrant valamerre.

Főlegyen esedett: szigorú rendben, párosával sorakozott alatta a falu; közösen meg duplázódott a teste, mint a vemhes állat, aztán újra egy sorban futott tovább.

Udvarukon megjelent anyó, tenyerét a szeme fölé emelve kémlelt a kert felé.

Elindult vissza.

Kezet mostak, puha damasztzalvétát tett a nyakába, jó étvágyat kívántak egymásnak. Anyó a tűzhely mellett, állva evett. Arpa időnként feléjük kapta a tekintetét, aztán félre, a falat borító szóttesnek, dús faragások felé.

— Szépek ezek a holmik — mondta a leves és a hús közötti csendben.

Az öreg bólintott.

— Ennyi van mindenkinél?

— Majdnem ennyi. Minden darabot összegyűjtöttünk, mielőtt szétszóródtak volna.

— Elvihetnék egyet?

— Amelyiket akarod — vidult fel az öreg.

Ebéd után bor került az asztalra. Arpa megköszönte az ebédet, aztán áthívta az öregeket a másik szobába. Anyó elsírta magát az ajándékok láttán, az öreg köszönetet mormolt.

— Pakold el a holmit, anyó, nemsokára jönnek a vendégek.

Egymás után öt öreg kopogott az ajtófélfán, fogásra akasztotta a bárányszőr kucsmáját, aztán félszegen leült az asztalhoz. Elfogódottan egymásba fonták újjait, izgatottan rá-ránéztek Arpára.

— Jön-e még valaki? — kérdezte a házigazda.

— Úgy állapodtunk meg a földiekkel, nem zavarkodnánk nyájastul. Hírül adjuk nekik, amit hallunk.

Almo atya bort töltött a poharakba.

Arpa elrövidtlen nézte a galambös vagy tar koponyákat — Csomor apó, Bak apó, Kende apó, Som apó és Csanda apó — hófehér ingek a meggombolt kabát, a bárány- vagy farkasprémes bekecskek alatt, arcbőrük áttetszően finom, szinte a húsukba látott: piroosan kacskaringóztak az erek.

Mindnyájan ráfüggesztették tekintetüket.

— Nem tudom... nem tudnám, hol kezdeni a tájékoztatást. Talán kérdezzenek inkább.

Az öregek egymásra néztek, újra rá, végül megszólalt Csomor apó:

— A népünk megmaradt-e odalenn?

— Megmaradtunk, hogyne maradtunk volna meg.

— Együtt vagytok-e legalább?

— Nem, tulajdonképpen nem vagyunk együtt, nem lehetne az ottani viszonyok között, de jobb így. Mindenki a maga területén, tehát sokfelé érzi a mi... hagyományainkat.

— Dúdolójátok-e dalainkat?

— Hogyne, szoktuk, ha — Almo atyára pillantott —, ha esténként összejövünk.

Almo lehajtotta a fejét. Az öregek megnyílt szájjal Arpára meredtek.

— Nemcsak otthon. Sok kis csoport alakult a... gyermekeinkből, ők táncolják táncainkat, éneklék dalainkat. Előadásokon is.

A kitágult fehér szemmezőkben lobogtak a kék szembogarok.

— Egyébként senki se vonja kétségbe a hagyományainkat, az erkölcsünket, sőt, mondhatnám, hogy azok uralkodnak. Hiszen mikor apáink lementek, ők vették kézbe az irányítást, ők alakították ki a lenti társadalom mai építményét.

— Hogy viselik magukat?

— Tudják, az a helyzet megkövetelt bizonyos... De mi nem nyugszunk bele, és elszántan harcolunk, hogy minden úgy menjen, ahogy a... az itt kifejlődött és innen örökölt... kultúra kívánja.

— Van reményetek rá?

— Igen, igen. Rövidesen kialakul.

Az öregek félig nyílt száján mosoly ült, egészen előredőltek, szemük kitágult, felgyorsult a lélegzetük.

— Sőt — folytatta Arpa. — Sőt. Most épül egy kultúrpalota, annak a homlokzatát ilyen — a falra bökött, kikeresett egy faragványt — na, épp ilyen minták díszítik.

— Apáitok segítenek-e?

— Nem, tulajdonképpen nem, de gátolni se gátolnak.

— Nem tisztelitek őket?

— Általában nem nagyon.

Csanda apó megjegyezte:

— Milyen világ, ahol nem tisztelik a kort?

— Hohó! — szólt közbe Bak apó. — Így szól a tétel: a kor kötelez tiszteleltre méltóságra!

Most egyszerre beszélni, vitatkozni kezdtek a felhevült öregek.

Eros küzdelem dúlt Almo atya arcán, megnyílt az ő ajka is, vonásaira ráult a révület. Arpa úgy fordult, hogy ne lássa.

Csomor apó fölemelte a kezét:

— Feledtük, hogy hírt hallani jöttünk.

Újra Arpa felé fordultak a szemek.

— Engedelmeddel, fiam, azt kérdezném még: miért nem jöttök vissza a csemetéink?

— Nem rosszindulatból, ez biztos. Nem feledtük mi a fennsíkot, de olyan zaklatott lenn az élet; mi még a pálya elején vagyunk, figyelni kell örökké, szemmel tartani mindenkit, rengeteg a munka... Jöttem volna én is hamarabb, de egyszerűen nem telt az időből. Biztos vagyok benne, hogy előbb-utóbb mind egy szálig eljönnek látogatáiba.

— Mit tudsz a csemetéimről?! — pattant föl Csanda apó.

— Ne haragudjon, úgy tele van nevekkel és számokkal a fejem. Majd legközelebb részletesen mesélek mindenkiről. Egyébként mind jól vannak, sikerül az életük, és gondolnak magukra.

— A gyermekeiteket nem külditek-e fel?

— Nem tudom, erre nem is gondoltam. Nagyon nagyok lenn a követelmények, már szinte óvodában kezdenek tanulni... De hogy nyárra felküldjük őket, annak azt hiszem, semmi akadály.

— Mégsem éltünk hiába — mormolta maga elé Bak apó.

— Ezt nyugodtan elmondhatják. Mi lenn igenis folytatjuk azt, amiért maguk éltek. Nyugodt lélekkel várhatják... az évek múlását, mi egyre erősítjük a hagyományt.

Rózsaszínbe váltottak a hófehér szemmezők. Az egyik öreg fel-emelkedett, hozzálépett, és vállon ölelte:

— Köszönjük neked, Arpa. Szálljon áldás a munkátokra.

Sorra léptek hozzá, aztán lehajtott fővel elballagtak libasorban.

Mikor kiürült a szoba, Arpa végigvetette magát az ágyon, mozdulatlanul nézte a mennyezetet. Idő múltával felült, magához húzta a hátizsákot. Belerakta a fogkefét, pizsamát, törülközőt, pulóvert és pár kacsatot. Fölállt, szembefordult az ajtóval, néhány ki-

sérlet után elindult a konyha felé.

— Elmegyek, atyám — hajtotta meg a fejét.

— Hová, Arpa, hisz' alig jöttél meg!

— Hagyd, anyó, dolga van, örülünk, hogy ennyit is láttuk.

— Rögtön visszajövök, ha lesz időm, ígérem.

— Igen — mondta az öreg.

Megölelte:

— Az ég segítsen utadon.

Anyó szeméből újra kiperdültek a könnyek, köszönte az ajándékot, a kelmét.

Kiléptek a tornácra.

— Inkább a kerten mennék. Az emlékek is...

— Isten veled, fiam, isten veled.

Az akácostól még látta töpörődő alakjukat.

Majdnem futva került meg a falut.

Oldalról vágott szemébe a nap; ragyogása elvakította, minduntalan ökörnyal szálai ragadtak hajába, arcára; csapkodott, kaparta magáról. Negyedannyi idő alatt tette meg az utat Govor kunyhójáig, mint ide tartva.

A férfi szaporán fel-le gyalogolt kalyibája előtt, mikor meglátta, eléje sietett:

— No, kezdjük, mehetünk?!

— Micsodát!

— Bebizonyítjuk, hogy nekem volt igazam!

— Nincs sok időm, figyeljen! Két lehetősége van! Hallgat, es elfelejti, amit mondtam, vagy leviszem magammal.

— Nem! — csapta föl eszelősen a fejét. — Nem! Én oda csak ezeknek az élén megyek! Hat évig érleltem a tervet! És másodszor is nem! Mindennél többet ér az igazam!

— Az „igaza”! Ki hisz magának? Ha én nem támogatom.

Boldog vigyor jelent meg Govor képén:

— Kenyszeríteni tudom, hogy bevalija: mi folyik odalenn. Egész idő alatt a kőhegyről figyeltem: mit művel. És ma délelőtt nem dobott elég mélyre valamit. Itt van!

— A rádió! — suttogta elképedten Arpa.

— Az! A kezemben van! Vallani fog! És én visszaszerzem a becsületedet! Itt is, meg lenn is!

— Adja ide!

— Neem, barátom, ezt soha!

— Ideadja!

— Soha!

Lassan hátrált a konyhá felé, fogai kibukkantak feszülő ajka mögül, haja arcába hullott az ideges fejrángásától. Arpa követte:

— Megegyezhetnénk!

— Csak ha én diktálok!

Arpa rásújtott a pisztoly agyával. Govor félrefordult, így csak a járomcsontját szakította fel a fegyver. Hátraesett, egyik kezével a rádiót szorította magához, a másikat belevájta a földbe, homokkal elegendő fűvet vágott Arpa felé.

Élesen pukkant a fegyver, Govor teste elernyed. Arpa elkapta a rádiót, darabokra törte a lócán. Iszonyodva a kunyhóba vonszolta a hullát, és rácsukta az ajtót.

Rohanni kezdett a fennsík pereme felé. Köpködté az ökörnyalat, hátrakapkodta a fejét.

Elérte a sziklák vonalát, levette a hátizsákot, és a mélybe vetette. Sebesen ereszkedett lefelé.

Az őszi verőfény rácsillant lenn a kocsijára, és szürkén őrizte a porfelhőt a fák és a kövek között.

*Kurucz Gyula: A mákszem hölgy című kötetéből. (1974.)

Banos János

Őszi rózsák ideje ódalog

Liliomok hajnalában

amint az éjszaka megöszült?

Immár avarrá szakadt szájjal

mondom: ágyadnál ne vakítson többé

a fájdalom — ez legyen

a végleges s egyszeri fölgyógyulás

Galambdúc-meleg mosolyod

mintha

Föllobogózott tagadással

haladok elöl a körmenetben

A szembenézés elodázhatatlan

dadogó tőmondataival

Temetőárokká lépni a Földet?

Fölravatalozni a sírást?

Az ének majd megtépi ruháinkat!

Őszi rózsák ideje ódalog

követi árnyamat konokul

Loboghatnak a novemberi gyertyák

arcomra lihegő remények

Mátraháza! Mátraháza!

Ha legördül a szél a szanatóriumból

csattogtathatja a kifeszített vásznat

a mosdatás után száradót

Vacoghatnak a liliomok

bonthatja kontyát csillogó mezőnek

asztalomra a sírás:

közelebb merészködik a tél is

közelebb a fehér árulás

Ková csműhelyek

hűlt

helyét
fújtatom
kidülledt mellkasom
fullad és hörög

kétágú nyelvük
kénköves villám
tekerőznek úgy
sziszegő keréknyomok
lábszáramon
S régen-nyútt kender
kötelet vet
nyakamra
s boszorkánytáncot
jár
a forgósél

Patkolatlan
eliramló napok
átka fog rajtam
ki a vasverők
nyugtalan szikráit
akartam gombolni
pántolt ingem alá

kezeből

kivert
sombafotra görnyedő
e senkiföldjén itt
a szakállas nyárutó
hol ordas vadkant
s bogyókra vicsorgó
savanyú rókát rejt
bújtat a bozót
hej!
vadászni jó berek

Nyergelve vén
felöklelt tőkék
horpadt bakhátait
harasztot morzsol
s bagót porcióz
a téesz-járadékos
ki üthetné bottal
unokái nyomát

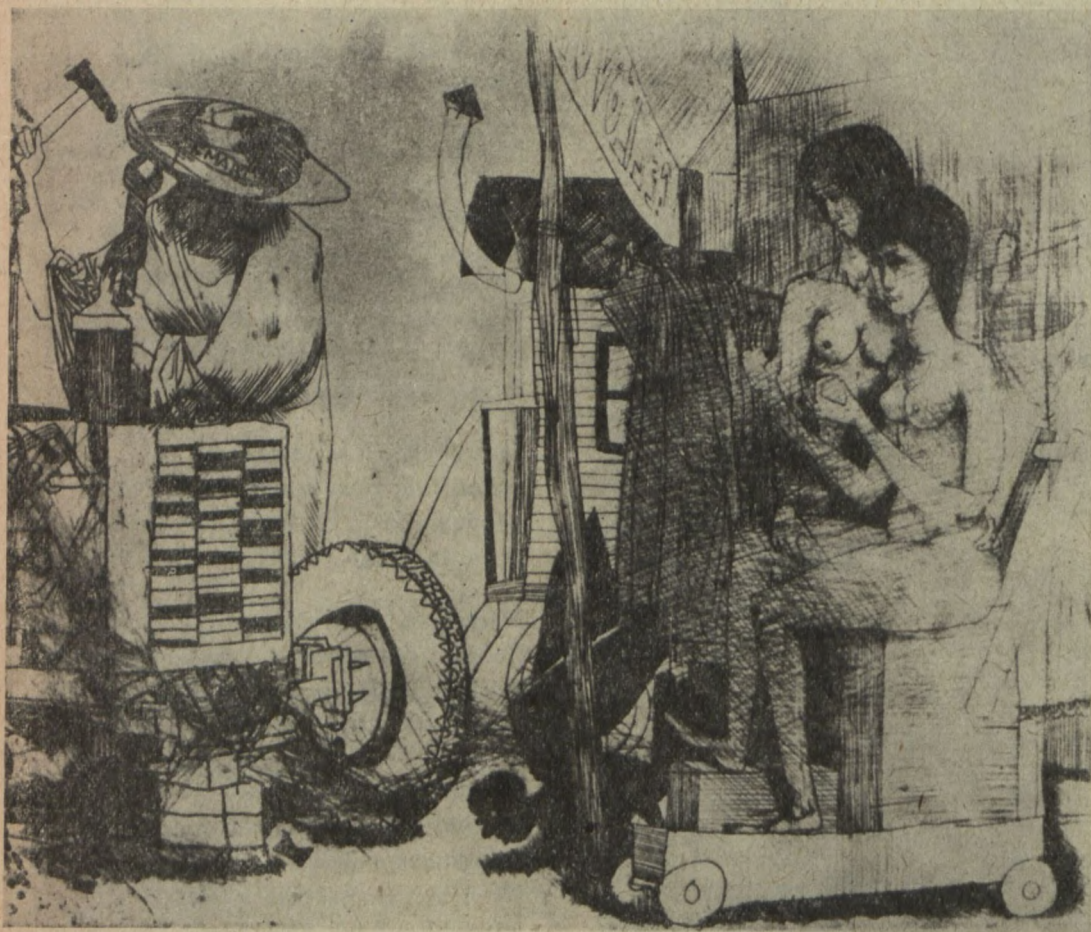
Templomok tornyán
dohogva kondul itt
a kehes alkonyat
s ködkutyák csaholva
nyalják dohos vérét
a csapra vert
nagy narancs Napnak
s beleszelidülnek
kerülők elaggott
emlékezetébe

állók

a puszta közepén
felhát fejni nyúlt
nyakkal mint a lúd
mert mondotta volt
a bába
akár egy nyúzott nyúl
maradt volna bár
az erdejében
s lógatott csikasz
lábamnál fogva

Hét hónapra
tizennyolc évesen
így szült szegény
anyám
ki tehenet meg
vézna borjat őrzött
s kármentő
futtában elesett
Hordott hét hónapig
heted-hét tusára

S legyűrve százarcú
nyavalyáknak ravasz
mesterkedéseit
a mindenség kiszabott
hízelgő pályáján
ím előállt hittel
hinni hihetlent
kémleni esőt
s köszönni a nincs-mit
e foggal-körömmel bős
tamáskodó Tamás
István

Szepesi József

Valahol várnak engem

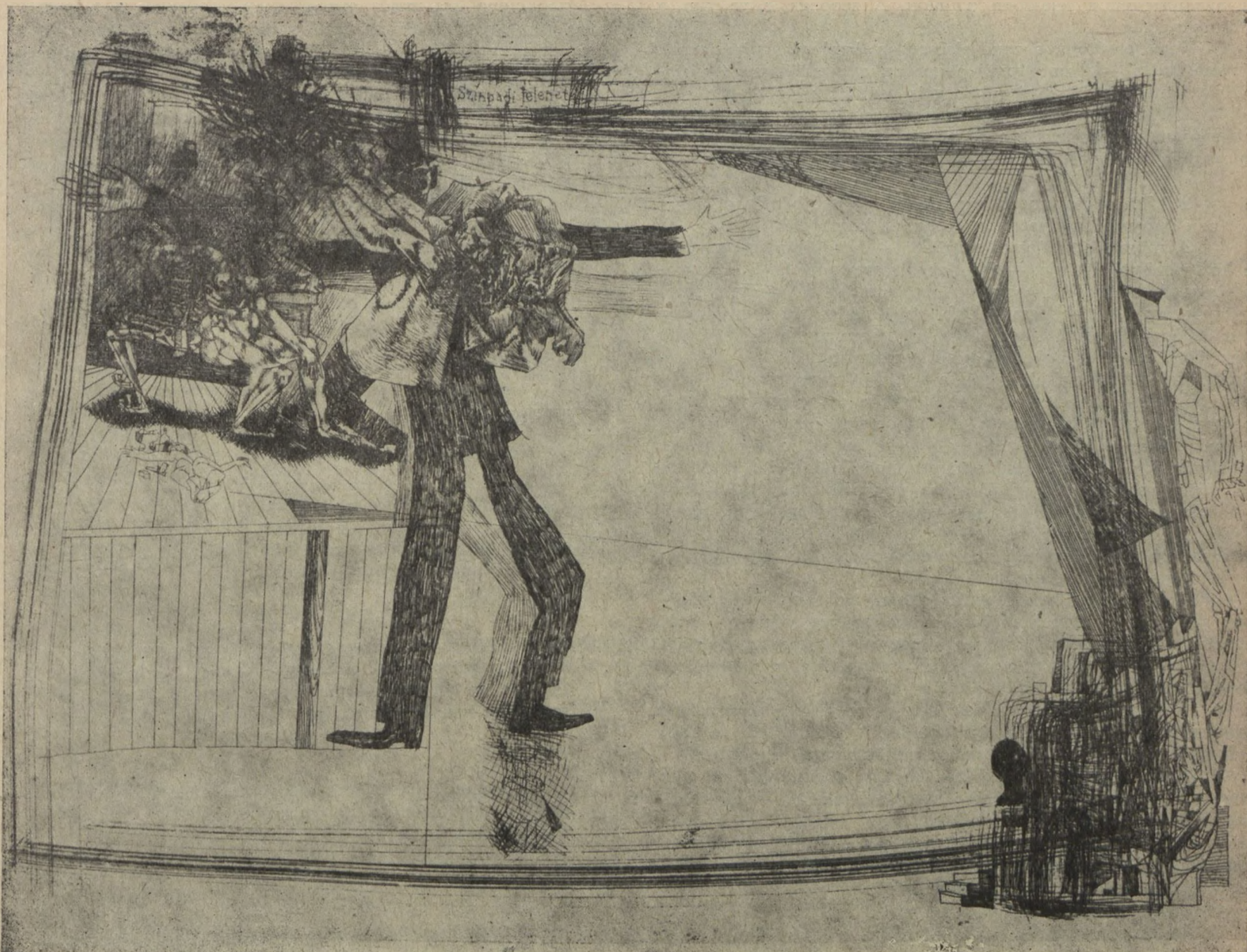
Valahol várnak engem
szomorú valakik,
és meg kell majd ölelnem
valakit, valakit.

Várnak valahol engem
ágrólszakadt árnyak,
és el kell majd temetnem
egy árnyat, egy árnyat.

Valahol várnak régen
elsiratott álmok,
és fel kell majd idéznem
egy álmot, egy álmot.

Várnak valahol engem,
jaj, kallódó szívek,
és meg kell majd sebezmem
egy szívet, egy szívet.

Valahol hűvös csendben
vár lázas alkalom:
kigyúlni bús szemekben
egy napon, egy napon.

Béni Géza

Gordonka, üstdob és cintányér

— Egyszerűen nem bírom tovább, nem bírom! Hogy viseljem el azt, amikor a hegedűk, azok a nyeszlett jószágok, gond nélkül vihorásznak a csiklandós vonók alatt, én csak hallgassak, egy hangom sem lehet, várjak, örökké várjak, amíg jön a keserűség, a bánatok, csak akkor intenek nekem, hogy tessék, és mindenki rámnéz, akkor bőghetek, de azt is szelíden, mert mégsem vagyok bőgő. Még az sem — keseregte el egy lélegzetre a gordonka, oly' gyorsan, mint egy hegedűfutam, és olyan mély átérzéssel, hogy szinte rázkódott rajta a posztóval kibélelt, csónak alakú tok.

— Ostobaságokat beszélsz — krárogott reszelősen az üstdob —, más örülne, ha rábíznák az ilyen érzelmeket. Az a baj, hogy túl kényes vagy. Látod, téged óvnak a legjobban, mert egy kis hideg, egy kis nedvesség, s tüstént megereszkesz. elcsuklik a hangod. Olyankor az a szépen zengő keserűséged, vagy mi a bánat, egyáltalán nem meggyőző. Csuklasz, mint a részeg.

Igen rosszul esett ez a gordonkának. Nem is válaszolt. Öszszehúzódott zöld posztótakarója alatt, mert valóban érezte, elég hűvös van. Különbösen is, mit ért a zenéhez egy üstdob! Sokáig csönd volt, csak a vonat kerekei csattogtak egy újabb város

felé, ahol valami fényes teremben megint az ő szomorú hangjára várnak. Hiába, ez már így van. Nyilván közeledik a város, mert egyre több váltón zökken meg a kocsi, a dob fölött himbálódzó cintányér mind gyakrabban csörömpöl. Jellemző. Senki sem kérdezi, de azért csörömpöl.

— Miért hallgattatok el? — csörgött a sárga tányér. — Azt hittem, tanulhatok tőletek valami érdekeset. Hiszen tudjátok, én úgy szeretem a zenét!

— Zenét! Mi közöd van neked a zenéhez? — dünnyögte bosszúsan az üstdob, mert éppen úgy volt, hogy talán sikerül elaludnia. — Te és a zene? Nevetséges. Megtűrt zörejt vagy köztűnt.

— Éppen te mondd ezt nekem?! — csikordult éiesen a cintányér. — Te, te puffogó lármaeszköz...!

— Hagyjátok — szolt rájuk kedvetlenül a gordonka —, milyen gyerekes torzsalkodás ez? Mindegyikötök azt nyújtja, amire képes. Az én tragédiám mennyivel nagyobb! Én attól szenvedek, hogy lehetőségeim, isteni adottságaim közül csak a keserűséget engedik kibontakoztatnom. Hol van ettől a ti dolgok? Hiszen én magam vagyok minden érzés. Az érzés, a zene lényege.

— Az érzés? Az, amit te tudsz? — acsarkodott feldühödötten az üstdob. — Dallamok, cikornyák! Az ütem, az elhatároló és rendező elv, a ritmus, az a zene lényege! A ritmus pedig én vagyok! — elszántan feszült meg a számbőr a dob kerek peremén. — Én soha sem engedtem meg magamnak az elfolyósó-

dó érzelgősséget, a felelőtlen trillákat. A zenének súlya van, s ezt én viselem!

— Nem, barátom, a zene elsősorban érzelem. És te csak döngeni tudsz — jelentette ki a gordonka igen-igen elkomolyodva, s mintegy bizonyosággal meg is pendült a sötétben.

— Még hogy az érzelem? Kíváncsi lennék, milyen érzelme-
ket zokognál el, ha egyszer ezekkel az öklömhnyi dobverőkkel
csalogatnának hangot belőled! Akkor lenne okod a siránkozás-
ra.

— Nahát! — csattantott egyet a cintányér, bár lehet, hogy
csak az elhanyagolt pályatesten döccent a kocsi.

— Ó, minék is vitázzam veletek? — zendült meg a gor-
donka legmélyebb húrja. — Minden bizonyosságom itt él. itt resz-
ket bennem, s tudom, hogy egyszer mindent kimondok, sose-
hallott, szárnyaló dalolással. Több, amit lelkemben hordozok,
mint az összes hegedű sikoltása, a bőgő sem tudhatja, mert alig
érinti húrjait vonó. Egyetlen keserű zengésre ítélték engem. a
bánatokat kell megszólaltatnom, a végtelen szomorúságot. De
nem igaz, higyjétek el, nem igaz, hogy én csak ennyi lennék, s
ne tudnék mást! A megszokás, a könyörtelen sors vaksága tesz
ilyenné, hiszen oly' boldog tudnék lenni én is, csak egyszer
szabadulnék meg e rámkényszerített melankóliától! Ha törté-
nék végre valami az életemben, ha egy nagy-nagy érzés érne
el hozzám, valami mámoros szerelem! Hogy tudnék újjongani
büszke férfihangon, tudom, belesápadnának a hegedűk, a zsu-
gori zongora sárgán vicsorogna, fuldoklanának a kürtök, csak
egyszer jönne el a megálmódott csoda!

— Nem hiszek az efféle eufóriákban, az nem zene. Szigo-
rúan az ütemhez tartom magam, ha keményen vernek, még
szigorúbban dübörgök. Csakis ez a nagy-nagy igazság. És tör-
ténjék akármi, én teszem a dolgom — mondotta az üstdob ha-
tározott döngéssel.

— És te, te cintányér, te sem értesz meg? Hogy az érzelem,
egyetlen nagy élmény varázsa meg tudna váltani? Ó, te elhi-
szed, ugye elhiszed? — kérdezte felcsukló hangon a gordonka.

— Hát persze. Elhiszem. El — kocogta a cintányér, de csak
annyira, ahogy a vonat dőcögése rázta a lemezeit. — Elhiszem.
Miért ne hinném? Hát nem mindegy?

Elsendesedtek, csak a rézlemezek zörögtek. A gordonka le-
hangolódott. A cintányér zöreje figyelmetlensége jobban elke-
serítette, mint a pöffeszkedő üstdob.

×

Ősz volt, a hangversenyek szezonja, tehát esett az eső.
amikor megérkeztek az állomásra. Tülekedés, hurcolkodás, ezt
egyikük sem szerette. Az üstdob mérgelődött, érezte, hogy a
nedvességtől megereszkedik a bőre. — A gutába, hogy fogok
így, petyhüdtlen dübörögni? Pedig én azt akarok. Eh, úgylis
megszáradok estig. Dörögni pajtás, mint az ég! az az igazi! Mit
nekem a nyavalygások! — A cintányér kíváncsian billegett, új-
ságpapírral tuszkolták körül, hogy csendben maradjon. Eső? Az
nem befolyásolja a képességeit.

Persze, a kényesebb zeneszerszámokat külön ponyvákba te-
kérték, esernyőt nyitottak felettük, úgy vitték a nagy, csukott
autóhoz. Sietni kellett, mert az eső mégiscsak eső. Így, véletlen
összevisszaságban keveredtek el a kocsi mélyén, szokatlan szom-
szédságok jöttek létre. Akkor történt a rendkívüli, a megrázó, a
csoda.

A gordonka közös ponyva alatt hevert (ő, később beszéltek
mindenfélét, például a fagottról is, meg, hogy az egyik tiszta
hangú kürt), de az igazság az, hogy a hárfával borult össze a
kanyargós, rázós úton. Sokhúrú és érzelmekben gazdag hárfá
volt, és így, mire a zenepalotához érkeztek, a gordonka lelke
sejtelmes, csodálatos dallamokkal telt meg.

Hallatlan izgalomban feszültek meg húrjai, mikor a ref-
lektorok tüzeiben izzani érezte az új érzést, tudta, hogy ma
nagy nap lesz: könnyű, halk futamokkal készülődött. A többi-
ek pletykálgattak a hangolás idején, a fagott meg is sértődött.
mert hírbe hozták, de főleg a hegedűk nevetgéltek feltűnően.
A gordonka kimondhatatlanul boldog volt, nem is törődött a
cincogó, brummogó, pendülő hangzavarral.

Aztán csend lett, majd megszólaltak a fuvolák, a hegedűk
édesen-szeliden simultak, az üstdob határozott egységekre ta-
golta a teret, az időt — és ekkor, amint a hárfahangok végigle-
begtek a termen, ekkor megszólalt a gordonka. Mélyen, zengőn
és zokogva. Felszálló bánatát a többiek körülölelték, s ott tar-
tották fenn. nagyon sokáig a szikrázó csillárok alatt. A záróté-
tel volt a legfájdalmasabb, mindenki zengett, az üstdob fennsé-
gesen hirdette konok igazát. A gordonka hangja már-már el-
csuklott. Igaz, most nagyon szép volt.

És a cintányér? Vele nem történt semmi meglepő, sárgán
és ütődötten lengett a dob fölött, mint bármikor, tehát csak
várt, és ha rákerült a sor. élesen csörömpölt, csörömpölt, csö-
römpölt.

Veress Miklós

Macskaszemben

1.

Írógépcsönd — fölötté egy macska kúszik át
a szeme sárga tenger — arcom ott úszik át
Az őszi est pohárban — az estben őszi bor
anyátlan macskaárva: nyivákolgat Kacor

2.

Így hát Kacor a gépen — a gép egy sárga gép
meginog szélén ugrik: pohárnyi estbe lép
fröccsen az idő nyalja s macskává részegül
szemében templomtéri cirkusz forog belül

3.

Lép a templomhoz Aida: ormányában kereszt
elefántása tüntén egy áriába kezd
rezdül a mindenség ága kopognak gesztenyék
születésem előttig harminc év lesz-e még?

4.

Eddig csak harminchárom s míg férfi lettem — én
megölte Veronikát egy szörnyen lusta gén
január tizenhárom: siratta barcsi ház
helyette férfigyermek lettem néhai srác

5.

Veronikát megöltem aztán öltem magam
harminc és három évig nem éltem boldogan
Marcsi—Gizi siratna: könnyük nem iható
lévén csupán Dögeszvár az egyetlen való

6.

négykézláb mászna lépcsőt három szegénylegény
azaz hogy fél e három: félhárom ez a tény
azért háromkézlábon kúszik legényszegény
deszkafolyosón zászlók: pelenka és kötény

7.

Tűszúrás: lepkereggel krisztusümmögve vér
lepke a türe szúrva röpked és inni kér
lepkégubó dobozban Fonyód Lelle Szemes
élő szemek dobozban: a mennyezetfehér

8.

Mert előbb hernyók aztán szelek és emberek
zabálják föl a tájat: elfogy idő s meleg
Sálam fekete macska: Hamúfia Kacor
helyettem dorombol helyette énekelek

Igy hallottam igaz szájból
Keresztényről, Gógánfáról,
Dasztiban karéjos rétről,
Egyházból hét legény jön,
mondták, de hogy ki az egyik,
nem tudták, csak hogy fiadzik
csorda felhőt minden napra,
mintha hasas asszony volna.

Hogyha volnék Väinämöinen,
már rájöttem volna régen,
mi a titka a legénynek,
csorda-felhő-születésnek.

Ámde, míg meg nem születek
titkot ki nem fecseghetek,
növényetek bölcsességben
a századok idejével.

Világ-méhe terhe vagyok,
szirthez teremtem a Napot,
madár csippent a Tejúton,
a Göncölt megcsikorgatom,
állatövi ellenfényben
játszom tucat csillagképpel.

De még meddig leszek magzat,
köeszközeim ragyognak,
Velem-Szentvid barna bronzát
fogdossák az illir-kelták,
fenyőfából kövesedett

borostyánkő lágy délre megy,
köves úton csikordulnak
szekerei vad hadaknak,
nem marad a kő a kövön,

emberfia emberre tör,
iszonytató máglya lobban
emberfia-hasábokkal,

fenyő tűje záporban hull,
meg se pisszen a szürke nyúl,
rabló úton jár a sakál,
üres odú gazdátlan áll,

morajlik a szél Nyugatról,
barom szarva fénylik Naptól,
a regősök ablak alatt
varázsolnak hetet-havat,

bújnák már a világ-méhből
ki a napra, minek gyötröm
vízanyámként én anyámat,
erős karom még elfárad,
ha gyorsan meg nem születek,
csak dadogok, mint a kövek.

Ha szomjamat nem oltom el,
megbánja a habos tenger,
éhes szájam buborékos,
bánja még a rengeteg kos,

roppant testem meredezik,
érzi az ember szüzeit,

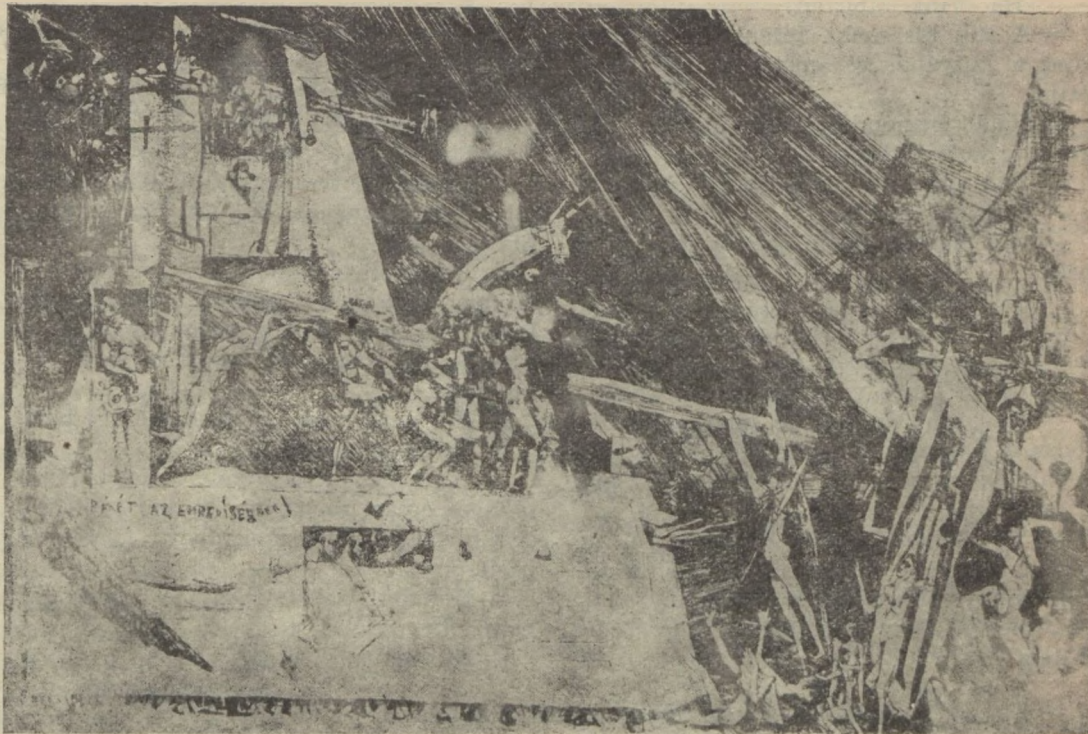
hatalmasat talpam dobban,
Én földemen Väinämöinen

elbúnok a farkasokkal,
menekül a sárkány csorda,
tűz száll a szíves bokorra,

dédelgetem a halakat,
üstököm a holdba akad,
elmúlt sok nyár, elmúlt sok tél,
vagy talán még több is ennél,

volna már, hogy megszülettem,
én földemen Väinämöinen,

volnék már csak agg csecsemő.
habba, fénybe bújnák elő.

Lakos György

Márti. a magánakvaló

— Megint viszket a talpad. Nem tudnál már egyszer itthon maradni a családdal?

— Átugrom Jolihoz. Szerzett abból a rózsaszín jugó fonalból.

— Megmondtam néhányszor...

— ... hogy a Joli a bögyödben van. Tudom könyv nélkül. Volt nekem már olyan barátnőm, aki neked is tetszett?

— Mert mindig a söprűjét keresed. Mért kell neked mindig elvált asszonyokkal, feslett lányokkal szövetkezned? Van elég rendes asszony, aki a családjának él.

— Csupa unalmas háztartásbeli... Sietek haza.

— Márti, ne menj el! Szerzek én neked ugyanolyan fonalat.

— Megígértem... Nem tudom, mi a bajod Jolival!

— Csak annyi, hogy minden nadrágba belekapaszkodik.

— Azt ugyan nem érdeklik a férfiak. Örül, hogy megszabadult a részeges Vilijétől. Különb is azt csinál, amit akar. Elvált asszony.

— De te nem vagy az.

— Még lehetek, ha kimolesztáld a lelkem is belőlem.

— Mikor látlak? Tudtommal azért még én vagyok a férjed.

X

— Mondtam, hogy sietek.

— Szia! Azt hittem, már el se jössz.

— Lajos cirkuszolt megint.

— Miattam?

— Ahogy vesszük. Inkább miattam.

— A viláért sem szeretnék bajt kavarni.

— Ugyan! Ha te nem vagy, akad más. Lajos könnyen talál címet a veszekedésre.

— Már bánom, hogy telefonáltam.

— Mért csinálsz gondot magadnak. Barátnők vagyunk.

— De hát válaszolt a pasi.

— Ó, de izgalmas! Melyik?

— A havi hatezres, budai villás, balatoni nyaralós...

— No, még ilyet! A „Vidékiek előnyben” jelige.

— Ide figyelj!... „Kedves Jolika! Nagy műveltségről tanúskodó levelét megkaptam. Tömör és szemléletes írásából különösen az keltette föl a figyelmemet, hogy Ön egy apró növésű, mondhatnánk parányi, törékeny asszony. Márpedig én (a Sors kegyetlen iróniája!) tagbaszakadt, mázsánál nehezebb, magas férfi vagyok...”

— Szép szál férfi lehet. És milyen gazdag!

— Figyelj!... „Lelki erényeink és elvárásaink azonban oly tökéletesen egyeznek, hogy nekünk feltétlenül találkozniuk kell, hiszen a szellemet többre kell értékelniük a halandó testnél. A három nap egyikén, amikor az Ön férje azon a bizonyos tanfolyamon tartózkodik, saját autómmon fölkeresem...”

— Saját autóján! Ennek biztos nem Trabantja van.

— „Bár nem értem, miért tart elvált férjétől, ha átmenetileg ugyanabban a lakásban élnek is...” Satöbbi! Satöbbi! Mit szólsz hozzá?

— Szenzációs! S igaza van. Mit törödsz te már a Vilivel. Elváltatok, azt csinálsz, amit akarsz.

— Fiam, ez egy vagyonos pasi. Vilit megenné a penész a sárga irigységtől.

— No, te aztán megfogtad az isten lábát!

— Nem kell.

— Megijedtél a gazdagságtól?

— Attól ne félts te engem. A mázsás súlyától. Még csak az kéne, hogy egyszer rámmásszon. Erre a törékeny karosszé-riára.

— Ha Vilit kibírtad!
 — A Vili kis senki. Inteni kell neki, mint a kutyanak, és máris a farkát csóválja.
 — Haláli bemondásaid vannak!... És mi lesz, ha beállít a pasi?
 — Van egy jó elképzelésem, Mártikám.
 — Nem engeded be.
 — Azt nem tehetem, hiszen én írtam neki.
 — Hát akkor?
 — Eljössz hozzám te is. Elvégre nem maradhatok kettesben egy Guliverrel.
 — És ha Lajos végképp nem enged?
 — Elintézed te azt. Te nem sokat törödsz a Lajosod véleményével. Te a magánakvaló asszonyok közé tartozol. Ugye eljössz?
 — Te jóisten! Akkor rohanok. Ki ne törjön otthon a botrány. Jolikám, de adj kölcsön gyorsan abból a rózsaszín fonalból, mert Lajos úgy tudja, hogy azért jöttem.

X

— No, Joli, a pasid alaposan felültetett bennünket. Szerintem a behemótd már nem jön.
 — Jobb is így, Mártikám.
 — Pedig nagyon szerettem volna látni. Még sose láttam szocialista milliost. Az én Lajosom olyan szánalmas alak, hogy sose viszi semmire.
 — Legjobb férjhez nem menni. Nekem elhiheted.
 — Ha én elválnék, én is fütyülnék a férfiakra. Van egy testi-lelki barátnóm, a többi nem érdekel.
 — Mert te ugyanolyan magánakvaló vagy, mint én.
 — Ennek is válás lesz a vége. Egszerűen unom a Lajos képét. Benned jobban bízom, mint benne.
 — Aranyos vagy. Mégis jobb lenne, ha most hazamennél. A jövő héten lehet, hogy megint szükségem lesz rád. Hátha bejelentkezik a párosan utazgatni vágyó gépészmérnök.
 — Írtál a mérnöknek is?
 — Pusztán hülyéskedésből. Te piszkáltál föl, hogy van benne fantázia. Vili a jövő héten az NDK-ba utazik, szabad lesz a terep.
 — Most hazamenjek ahhoz a Savanyú Vendelhez?
 — Még mindig jobb egy fülesnél.
 — Lajosnak még a vicce is ecetes uborka. Legutóbb például azt mondta: „Nincs a világon szilárdabb pénz a magyar forintnál, amit az is bizonyít, hogy húsz esztendeje egyformán 31 forint a napidij.” Neki ez egy vicc.
 — De hiszen ez nagyon jó! Hohohó! Hahaha! Ez remek!
 — Te ilyen marhaságon röhögni tudsz?
 — Mondok én olyat, amin te is röhögni fogsz. Vili megkérte a kezemet.
 — A volt férjed? Röhej.
 — Hazajött mátósan és erőszakkal hozzám akart bújni. Amikor ellenálltam, házasságot ígért.

— És te? Igent mondtál?
 — Nem ettem meszet. Így jó. Most a kedvemben jár, duruzsol. Úgy udvarol, mint vőlegény korában.
 — Jolikám édes, válok.
 — Ebbe én nem szólhatok bele.
 — Elvégre furcsa, hogy melletted olyan jól érzem magamat. Otthon meg kiráz a hideg.
 — Az olyan tartalmas lélek, amilyen te is vagy, nem érzi a magányt. Én már egy kicsit más vagyok. Mellettem mindig nyüzsögnie kell valakinek. Azért is jó, ha ellátogatsz.
 — No, most már Lajos se szólhat bele.
 — Nem fog hiányozni?
 — Az a Savanyú Vendel? Ha egyedül találok érezni magamat, akkor föladok egy hirdetést. Választok egy jó pénzes pasit.
 — Hohohó! Hahaha! Egy jó öreget, aki hamar bekrepál.
 — De rosszmájú vagy!

X

— Mért rosszmájú? Élelmes.
 — Míért sír, édesanyám?
 — Legalább tanácsot kértél volna, mielőtt... De te ott laktál örökké, annál a szakánál.
 — Látom, Lajos édesanyámat is beoltotta.
 — Háromszor is kerestelek. Sose voltál itthon. Kerekesné mondta, hogy biztosan Jolinál vagy. Még meg is kérdezte, hogy nem éltek ti együtt.
 — A Kerekesné egy piszok nagy...
 — Te csak ne szólj meg senkit. Ott hagyta azt a rendes embert, aki csak a családjának élt. Akit a munkahelyén is megbecsülnek.
 — Olyan, mint a Lajos, akad minden ujjamra tíz. A melósok közt ő a legszürkébb.
 — Bolond vagy te, Márti. A Lajos már nem melós. Igazgató abban az új gyárban, amelyik a nagy hídnál épült.
 — Csak nem akarja elhinni?
 — Olyan szép, fekete autón jár, mint a miniszter. Engemet is hazakocsizott a múltkor.
 — Édesanyámat aztán jól átejtette!
 — A sofőr is úgy titulázta, hogy „igazgató elvtárs.” Nem hiába bújta a könyveket annyit.
 — Én nem szedem be a maszlagot.
 — Mért is nem szóltál, hogy mi a szándékod!
 — A házassághoz se kértem ki a tanácsát. Így nem tehetek szemrehányást senkinek.
 — Megbánod te még, mint a koca, amelyik tized fiait.
 — Többet jelent nekem Joli, mint az a nagyravágyó szürke egér. Az egérből sose lesz macska... Ne böggjön már annyit, édesanyám!
 — Halló, Jolikám, te vagy az?
 — Szia Márti! Mondjad gyorsan, mi újság, mert rengeteg a dolgom.

— Halló! Nem hallani jól. Recseg a telefon.
 — Rengeteg a dolgom!!!
 — Átmennék hozzád.
 — Nem érek rá.
 — Öt perc az egész.
 — De csakugyan csak öt percre. Siess, amíg Vili haza nem ér.
 — Olyan furcsa a hangod.
 — Tedd le a telefont és gyere!
 — Mért mondtad, hogy csak öt percre?
 — Mert jön Vili mindjárt.
 — És aztán? Nem férjed ő, hogy...
 — Képzeld: a férjem. Tegnap újból özszeesküdtünk. Jobb a rosszal, mint anélkül.
 — Erről nem szóltál.
 — Váratlanul jött. Gyerekem lesz.hát...
 — Attól mi még...
 — Vili megtiltotta, hogy barátkozzam veled. Ha jó barátnóm vagy, megérted. Vili véleménye is változhat még. No, mondd gyorsan, mi az a fontos!
 — Semmi, Joli. Semmi.
 — Meg ne orrolj, te árva béka. Azt hittem, hogy egy magánakvaló, önálló hölgy vagy... Beszélj hát!
 — Nem fontos.
 — Bökd csak ki, mert szalad az idő!
 — Anyám járt nálam. Szerinte Lajost kinevezték igazgatónak az új vállalatához. Micsoda marhaság!
 — Mért volna marhaság. Az egyetemet végzi. Szolid, mint az ökör.
 — Te ezt elhiszed?

X

— Halló! Műszeripari?
 — Igen. Kit tetszik keresni?
 — Tóth Lajost a meóból.
 — Már nem dolgozik nálunk.
 — Halló! Halloooó! ... Az anyád istenit!
 — Halló! Műszeripari?
 — Igen. Műszeripari.
 — Mért tette le az előbb a kagylót?
 — Azt hittem, befejezte.
 — Hol találom Tóth Lajost?
 — Az új vállalatnál. Istenbizony azt sem tudom, hogy mi a vállalat neve. De a telefonszámot meg tudom adni. Tessék hívni a 26-13-at!
 — Köszönöm.
 — Kérem.
 — Halló! Tóth Lajost kérem.
 — Milyen ügyben?
 — Bizalmas.
 — Az igazgató elvtárs szabadságon van.
 — Megadná a lakáscímét?
 — Én csak a titkárnője vagyok. Nincs felhatalmazásom. Az igazgató elvtárs egyébként sem tartózkodik otthon. Nászúton van valamelyik tengerparton.
 — Aki a Műszeripariban a meóban dolgozott?
 — Úgy tudom, onnan nevezték ki hozzánk... Mit mondjak, hogyha hazajön? Ki kereste?
 — Nem fontos.
 — Más nem intézhetné el? ... Halló! Mért teszi le?